

LIDT JULEAFTEN HELE ÅRET?

... rør blot ikke ved min gamle jul...

Juleaften lykkes! Det er erfaringen de allerfleste steder. Men hvorfor lykkes juleaften? Hvad er det der gør, at kirken denne aften er stuvende fuld af glade og forventningsfulde mennesker, der går opbyggede og glade hjem – også selv om man skulle komme et kvarter før for overhovedet at få plads, og måtte sidde nærmest klemt sammen på bænken?

Ser man på liturgien juleaften, så ligner den til forveksling liturgien til julesøndag, hvor man de fleste steder meget let kan få plads i kirken. Så det er åbenbart ikke i første omgang selve liturgien i alterbogen, der enten får folk til at strømme til eller blive væk. Men hvad er det så?

Prøv at bruge den første time – eller i hvert fald tre kvarter – af det første menighedsrådsmøde (eller den første kirkekaffe, et medarbejdermøde osv) i det nye år af til at tale om juleaftensgudstjenesten. Beskriv den for hinanden (også selv om I har holdt jul forskellige steder). Og tal om den. Hvorfor lykkes juleaften? Og kunne vi bruge den indsigt og de erfaringer, vi kommer frem til, i andre gudstjenester? Kan der være lidt juleaften i hver eneste gudstjeneste?

Det er slet ikke sikkert, at vi behøver ændre noget i den nedskrevne liturgi, som vi kender den – måske skal vi snarere fokusere på – og arbejde videre med – de andre elementer, som vi i samtalen hører, har betydning for, at gudstjenesten fornemmes som meningsfuld, højtidelig, vedkommende.... Måske skal vi være mere bevidste om stemning og fornemmelsen af at høre til.

**Til lederen af workshoppen:
herunder er nogle typiske »tema'er«
der træder frem i denne samtale:**

GENKENDELSENS GLÆDE

Alt er som det skal være. Der er orden i verden og i mit liv. En enkelt ukendt salme, det kan gå an. Men ellers er liturgien i denne gudstjeneste så udmærket.

Tiden er ikke bare en mere eller mindre tilfældig linje fra vugge til grav; Guds evighed griber ind i tiden og gør den stor og meningsfuld. »Det skete i de dage« – og det sker nu

for mig! Genkendelsen er ikke kedelig og statisk – den er, at det kendte bliver nyt, får liv! Tiden er højtids- og højtidsstemningen griber den, der denne aften kommer i kirke.

DET GIVER MENING

Gudstjenesten fornemmes vedkommende, jeg føler mig velkommen, og jeg går gladere, fornyet og opbygget hjem. Traditionen med at gå i kirke juleaften er ikke »bare« en tradition. Den gør noget ved mig. Den lægger sig som »en hellig stemning« (citater fra en konfirmandfar) over resten af aftenen.

DET TRÆNGER IND

At gå i kirke juleaften er ikke »bare« overfladisk – men her kommer det dybe op til overfladen; og det bliver tydeligt, hvad det handler om. Gudstjenesten skaber rum for livets dybde.

ANLEDNING OG STEMNING

Juleaften er der en anledning – lejlighed – til at gå i kirke. Ellers ville jeg ikke gå derhen. Juleaften er jeg – enten spændt, højtsyngende eller mere stilfærdigt, måske endda vemodigt – i julestemning. Det er næsten som om jeg »drages« til kirken. Henne i kirken er der »højtideligt ... altså ikke sådan underligt, så jeg blev nervøs. For præsten sagde, når vi skulle stå op og sådan. Mere sådan højtideligt, som at det blev ekstra festligt og man var velkommen« (citater fra et menighedsrådsmedlem, der havde været til gudstjeneste i en anden kirke).

FOKUSERING OG FORDYBELSE

Når jeg går fra kirke igen er min julestemning blevet »fokuseret«: det er blevet tydeligere for mig, hvad den grunder i, og hvilken retning, den har. Jeg har fået at vide, at min julestemning ikke er diffus nostalgi, men har sin grund i Gud, der blev menneske i Jesus. Jeg har hørt, at Jesus kom med Guds fred til mennesker, og at den fred ikke kender til grænser for tid og sted; at den er for ethvert menneske, altså også for mig. Og jeg fornemmer, at freden ikke bare kommer til mig som en julegave, men også er en opgave, der gør at mig liv får ny retning. Jeg har hørt at freden varer fra evighed til evighed – det er lidt svimlende og gådefuldt, men også tryk og kraft. Jeg mærker, at jeg ikke er en uvedkommende, der er kommet et mærkeligt sted hen, men jeg er »barn af kirkerummet« og finder en hjemlighed her. Jeg kender salmerne, mange af ordene og menneskene.

TYDELIGHED

Stemningen farver liturgien – og liturgien giver stemningen rum, ro og tydelighed. Juleaften bliver det tydeligt, at liturgi er mere end det, der står i Alterbogen. Lige fra lysene i vinduerne; salmearket, der bliver rakt mig; »Fred på jorden« til håndtrykkene, når jeg går ud af kirken og snakken ude i mørket.

MEN DET KAN VEL IKKE ALTID VÆRE SOM JULEAFTEN?

Hvis der er tid kan man overveje (eller man kan tale om det en anden gang), om nogle af de indsigter, vi sammen fik i samtalen.

Kan vi tale om og arbejde med vores lokale gudstjenesteliv, så der er en lille smule juleaften i hver gudstjeneste?

ALLE TIDER OG ALLE STEDER

– en erfaring af, hvordan »det bedste til alle tider« kan udvikle sig

I Sdr. Bjert holder vi gudstjeneste julenat 23.30-00.15.

Vi savnede en salme – ud over »Velkommen igen, Guds engle små« – der var oplagt i den lidt fortættede meditative stemning, der er julenat. Det samme var tilfældet i Vejen Kirke. Vi henvendte os til Janne Mark, der 2014 skrev »Julen i Hjertet«, og allerede samme år blev den sunget julenat.

Næste år var der flere i sognet, der sagde, at de ikke kunne komme julenat, men meget gerne ville synge »Julen i Hjertet«. Da vi har tradition for at indlære nye salmer (men dog aldrig havde gjort det juleaften) tog vi mod til os og lærte salmen mellem klokkringning og bedeslag til gudstjenesterne juleaften. Og nu tør vi slet ikke undlade at synge den juleaften – og har da heller ikke noget ønske om den. Den danner oven i købet grundlag for 4. klassernes kryb-bespiel i december. Den er sunget ind og er kendt.

I december 2020 nåede vi at have et par sangaftner, hvor nogen fra menigheden skulle fortælle kort om en julesalme. Han, der fortalte om »Julen i hjertet« (en mand først i 50'erne) begyndte med at sige: »Der er jo én julesalme, som man altid synger, og som simpelthen hører med. Og det er 'Julen i hjertet'«.

Sådan gik det til, at en salme skrevet specifikt til én bestemt gudstjeneste på seks år blev »klassisk« hos os. Og vi synger den gladelig sammen med de andre klassiske salmer: »Det kimer nu« (Luther 1535, Grundtvig 1817/1852), »Julen har bragt velsignet bud« (Ingemann 1839), »Et barn er født i Betlehem« (latin 14. årh. – oversat til dansk 1544, gendigtet af Grundtvig 1820 og 1845) og »Dejlig er jorden« (Ingemann 1850).

Der er én, der har sagt, at gudstjenesten på én gang er »en højtidelig audiens hos en almægtig Gud og et festligt børneselskab hos en kærlig far«. Måske er det netop det, der særligt kommer til udtryk juleaften. Og som er det spændingsfelt enhver gudstjeneste ret besat er i – også teologisk.